

Kamerbrief van de ministers van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking inzake Inzet van het Koninkrijk der Nederlanden voor de 75e zitting van
de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, , d.d. 14 september 2020, kamerstuknummer:
26150 nr. 186

Vergaderjaar 2019–2020

26 150

Algemene Vergadering der Verenigde Naties

Nr. 186

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN EN VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 september 2020

Deze brief informeert u over de inzet van het Koninkrijk der Nederlanden voor de 75^e zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN) te New York, waarvan de ministeriële week van 21 september t/m 2 oktober 2020 plaatsvindt. Dit jaar zal de ministeriële week, in verband met de COVID-19 pandemie, virtueel plaatsvinden. Het formele programma van de 75^e AVVN bestaat uit het *General Debate*, de viering van 75 jaar VN en drie toppen (de *Summit on Biodiversity*, de *High-level meeting on the 25th Anniversary of the Fourth World Conference on Women*, en de *Summit on the Total Elimination of Nuclear Weapons*). Een speciale bijeenkomst van de AVVN over de COVID-19 pandemie is in november gepland. Tijdens het programma zullen lidstaten deelnemen via vooraf opgenomen videoboodschappen. Ook *side-events* zullen virtueel plaatsvinden. Het verslag in de bijlage blikt terug op de 74e zitting van de AVVN (sept. 2019 – heden)¹.

75 jaar VN

Dit jaar viert de VN haar 75-jarig bestaan. Het moment om stil te staan bij de vooruitgang die is geboekt sinds de oprichting in 1945 én een blik op de toekomst te werpen. Het Koninkrijk is sinds de oprichting van de VN in 1945 lid.

De huidige pandemie onderstreept de noodzaak van effectieve multilaterale samenwerking in het algemeen en de rol van de VN daarbij in het bijzonder. De 75e ministeriële week sluit hierop aan met het thema: «*The future we want, the United Nations we need: reaffirming our collective commitment to multilateralism – confronting COVID-19 through effective multilateral action*». 75 jaar VN biedt de gelegenheid om te reflecteren op de rol van de VN bij het formuleren van antwoorden op de grote vraagstukken van deze tijd. Naast de huidige pandemie die onze

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

gezondheid, economieën en samenlevingen bedreigt, spelen er geopolitieke spanningen, verandert ons klimaat in hoog tempo, is er groeiend wantrouwen tegenover mondialisering en de keerzijde van technologische vooruitgang en groeit de ongelijkheid. De Secretaris Generaal van de VN (SGVN), António Guterres, schetste deze ontwikkelingen aan het begin van dit jaar in zijn *Four Horsemen* toespraak, waarin hij benadrukte dat deze mondiale uitdagingen alleen gezamenlijk kunnen worden aangepakt.

De COVID-19 crisis en de wijze waarop landen en bevolkingsgroepen in staat zijn van een dergelijke schok te herstellen, hebben de ongelijkheid in de wereld nog eens pijnlijk blootgelegd. Dit onderstreept het belang van het wereldwijd bewerkstelligen van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's). Het Koninkrijk blijft zich dan ook sterk inzetten voor het behalen van de SDG's en de strijd tegen ongelijkheid, waarbij het van belang is op een inclusieve, groene manier te herstellen van de COVID-19 crisis. De bescherming en bevordering van mensenrechten vormen daar een cruciaal onderdeel van. Het aanpakken van ongelijkheid in de wereld en het behalen van de SDG's ziet het Koninkrijk als een uitdaging die een krachtenbundeling van alle VN-lidstaten vereist.

In het kader van deze ontwikkelingen en de toenemende druk op het multilaterale systeem blijft het Koninkrijk zich sterk maken voor een effectievere werking van de VN. Goed functionerende multilaterale samenwerking is essentieel voor het behoud en de bevordering van vrede en veiligheid in de wereld. Vrede en veiligheid stonden 75 jaar geleden centraal bij de oprichting van de VN en zijn sindsdien een belangrijk onderdeel geweest van de inzet van het Koninkrijk tijdens de AVVN.

De inzet van het Koninkrijk voor de 75ste AVVN treft u hieronder en kan gezien de traditionele inzet van het Koninkrijk en de huidige context worden samengevat langs drie lijnen, te weten (1) het versterken van multilaterale samenwerking, (2) het bevorderen van vrede, veiligheid en recht, en (3) het tegengaan van ongelijkheid, mede op basis van inclusief en groen herstel van de COVID-19 crisis (bekend als *Building Back Better*). Deze thema's zijn nauw met elkaar verbonden en deels overlappend.

1. Versterken multilaterale samenwerking

Het Koninkrijk kan zich goed vinden in het centrale thema van de 75ste AVVN: herbevestiging van onze collectieve toewijding aan multilateralisme, zeker ook bij de bestrijding van de COVID-19 pandemie en de gevolgen daarvan. Het Koninkrijk is hier sterk aan gecommiteerd. Deze grote, complexe en wereldwijde crisis kan alleen maar door effectieve multilaterale samenwerking worden aangepakt.

Dat geldt voor de pandemie als gezondheids crisis, maar ook voor de enorme impact van COVID-maatregelen op sociaaleconomische ontwikkeling, voedselvoorziening, mensenrechten, vrede en veiligheid en op het humanitaire vlak. Het Koninkrijk zet zich in om ervoor te zorgen dat inspanningen en steunprogramma's een inclusief en groen karakter hebben, in het kader van *Building Back Better* en het bereiken van de SDG's.

Het Koninkrijk heeft een actieve en constructieve rol gespeeld bij de bestrijding van de pandemie in IFI- en VN-verband. Met een bijdrage van 15 miljoen euro is het Koninkrijk de grootste donor van het door de SGVN ingestelde COVID-19 *Response and Recovery Fund* om de sociaaleconomische impact te mitigeren. Daarnaast is 15 miljoen euro bijgedragen aan UNICEF en de Wereldgezondheidsorganisatie om de snelle verspreiding van het coronavirus tegen te gaan. Het Koninkrijk heeft reeds

EUR 25 miljoen bijgedragen aan het *Catastrophe Containment and Relief Trust* (CCRT) van het IMF om schuldendienstverlichting te realiseren voor de allerarmste landen; staat met EUR 620 miljoen garant voor leningen ten behoeve van de *Poverty Reduction and Growth Trust* (PRGT) van het IMF; heeft naast de reguliere bijdragen aan de Wereldbank, EUR 10 miljoen bijgedragen om steun te verlenen aan de gezondheidssystemen in lage-inkomenslanden. Bovendien zal het Koninkrijk nog EUR 20 miljoen extra beschikbaar stellen voor schuldverlichtingsinitiatieven en aan technische assistentie via o.a. het IMF en de Wereldbank, zodat kwetsbare landen ondersteund worden bij versterking van hun begrotingsbeleid. Op politiek niveau steunt het Koninkrijk samen met andere Europese landen het pleidooi van de SGVN voor een wereldwijde staakt-het-vuren in het licht van de COVID-19 pandemie. Ook heeft het Koninkrijk politieke en financiële steun verleend aan het werk van de WHO. Mede dankzij een actieve rol van Europese landen lukte het om bij de *World Health Assembly* op 19 mei 2020 overeenstemming te bereiken over een gezamenlijke verklaring, die steun uitspreekt voor de WHO en oproept tot een evaluatie van de aanpak van de COVID-19 crisis zodra dit opportuun is. De prioriteit ligt nu bij het oplossen van de onmiddellijke crisis. Het virus houdt zich niet aan grenzen, het is dan ook in ieders belang dat een werkend vaccin zo snel mogelijk beschikbaar komt. Om zorg te dragen voor eerlijke en wereldwijde toegang tot COVID-vaccins, geneesmiddelen en diagnostica is onder leiding van de WHO de *Access to Covid Tools-accelerator* (ACT-A) opgezet. Het Koninkrijk draagt via verschillende kanalen hieraan EUR 85 miljoen bij. Vervolgens is het nodig om te kijken hoe binnen het huidige multilaterale systeem het voorkomen en herstellen van toekomstige gezondheids crises versterkt kan worden. Daarbij draait het ook om de vraag in welke mate landen bereid zijn om organisaties als de WHO extra bevoegdheden en middelen te geven. De *Global Preparedness Monitoring Board* (GPMB), waar de Minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking lid van is, zal hieraan rond de AVVN-week in haar jaarrapport «*A World in Disorder*» naar ook aandacht besteden. Daarnaast is Nederland voorzitter van de *Global Health Security Agenda* (GHSA): een mondiaal initiatief om de implementatie van de *International Health Regulations* wereldwijd te verbeteren. Om toekomstige gezondheids crises te voorkomen is een integrale inzet nodig. Het Koninkrijk draagt daarom financieel en politiek bij aan de tripartite *OneHealth*-aanpak, die bestaat uit een samenwerking tussen de WHO, de Voedsel- en Landbouworganisatie (FAO) en de Wereldorganisatie voor diergezondheid (OIE).

Geopolitieke spanningen, vooral die tussen de VS en China, zijn als gevolg van de pandemie verder toegenomen. Gelet op de ernst van de crisis voor de volksgezondheid en de economie wereldwijd, is een doortastende en internationaal gecoördineerde respons van groot belang. Actieve multilaterale betrokkenheid van grootmachten als de VS en China is daarbij onontbeerlijk. Een in het oog springend voorbeeld van de toegenomen spanningen is de politisering van de WHO. Het Koninkrijk heeft daarover zorgen, want dit gaat ten koste van de cruciale rol die de WHO heeft bij het coördineren van de internationale COVID-19 aanpak.

Het Koninkrijk ziet dat de groeiende internationale spanningen een negatieve impact hebben op het multilaterale stelsel. Een effectief werkende multilaterale orde is echter essentieel om het hoofd te kunnen bieden aan mondiale thema's. Deze zijn neergelegd in de SDG's, die o.m. betrekking hebben op gezondheid, voedselzekerheid, klimaat, biodiversiteit, water, vrede en veiligheid, en economie en handel.

De druk op het multilaterale stelsel, die in de afgelopen jaren steeds sterker is geworden, heeft Duitsland en Frankrijk ertoe aangezet om een Alliantie voor Multilateralisme op te richten. Dit is een samenwerkingsverband van meer dan zestig landen van alle continenten die hechten aan een goed functionerend multilateraal stelsel en op regelmatige basis concrete dossiers bespreken, waaronder de multilaterale aanpak van de COVID-19 crisis. Nederland is een actieve deelnemer aan deze alliantie. Verder intensificeert Nederland bilaterale diplomatieke contacten met een aantal gelijkgezinde landen, om ook via die weg te komen tot versterkte samenwerking in multilaterale verbanden.

Nederland zet zich, samen met de andere lidstaten van de EU, in voor een effectieve VN waarin door alle landen op constructieve wijze wordt samengewerkt. Dit jaar, waarin we het 75 jarig bestaan van de VN vieren en daarbij terug- en vooruitblikken, is een goed moment om te kijken hoe we het functioneren van de VN kunnen verbeteren. Wat het Koninkrijk betreft staan hier twee zaken centraal: de eigen verantwoordelijkheid van VN lidstaten en de noodzaak om de VN te hervormen en moderniseren.

Het functioneren van de VN valt of staat met de opstelling van de 193 lidstaten. Verantwoordelijk lidmaatschap betekent een aantal zaken: het op tijd en volledig betalen van de contributie, zich houden aan de spelregels en op een constructieve manier meewerken aan oplossingen die het gemeenschappelijk belang dienen. Op al die terreinen valt de komende periode nog winst te boeken. De VN en bijhorende organisaties zijn zelf aan zet als gaat om het eigen functioneren. De inspanningen van de SGVN in het kader van VN-hervormingen zijn gericht op het bewerkstelligen van een VN die *fit for purpose* is. Dat wil zeggen dat de VN op een effectieve, efficiënte en transparante wijze en proactief om kan gaan met hedendaagse mondiale uitdagingen.

VN hervormingen

De COVID-19 pandemie is een serieuze test voor de door de SGVN ingezette VN-hervormingen, die als doel hebben de VN beter, sneller en effectiever te maken. De crisis heeft de toegevoegde waarde van de hervormingen direct laten zien; de VN COVID-respons is in veel gevallen effectiever gebleken door inzet van een geïntegreerd landenteam, waarin verschillende VN-organisaties nauw samenwerken met een onafhankelijke VN-landenvertegenwoordiger. Het Koninkrijk hecht er groot belang aan dat nu wordt doorgepakt bij de implementatie van deze hervormingen en de verdere versterking van de *nexus* vredesopbouw, ontwikkeling en humanitaire hulp.

Eens te meer is duidelijk geworden dat voldoende financiële middelen cruciaal zijn voor het goed functioneren van het VN-systeem, en in het bijzonder voor de verduurzaming van het hervormingsproces. Het Koninkrijk steunt de SGVN in zijn streven naar een verbeterde begrotings-systeem en de verbreding van de financieringsbasis. De afspraken van het *Funding Compact* dienen nauwgezet gemonitord en nageleefd te worden door zowel de lidstaten als het VN-systeem. Het Koninkrijk had een leidende rol bij de totstandkoming van het Compact in 2019 en zal deze rol blijven spelen.

Voor het realiseren van de SDG's is wat het Koninkrijk betreft speciale aandacht nodig voor de bestrijding van ongelijkheid, waaronder genderongelijkheid, gelijke rechten voor LHBTI personen, de inzet op *Leaving No One Behind* en het hanteren van de mensenrechtenbenadering. Het is belangrijk dat duurzame ontwikkelingsraamwerken van de VN op een transparante manier tot stand komen. De geïntegreerde aansturing van

politieke en veiligheidsinstrumenten binnen het VN-secretariaat moet leiden tot een meer daadkrachtige VN-inzet. Het streven naar duurzame ontwikkeling, de aanpak van grondoorzaken van armoede, preventie van grootschalige mensenrechtenschendingen en conflict, duurzame vredesopbouw (*peacebuilding*), en de inzet op *sustaining peace* blijven de leidraad voor onze inzet op VN-brede hervormingen.

Initiatieven om seksuele uitbuiting en grensoverschrijdend gedrag (*Sexual Exploitation and Abuse and Sexual Harassment: SEAH*) binnen de VN aan te pakken liggen op koers; de fundering is gelegd, maar er is ook nog belangrijk werk te verrichten. Het onderwerp «voorkomen van, en adequaat handelen in geval van SEAH» is geagendeerd binnen vrijwel alle onderdelen van de VN en de vormgeving en opvolging van stappenplannen vormen onderwerp van discussie in de verschillende bestuursraden. Het Koninkrijk zal hierin een actieve rol blijven spelen. Het komende jaar zal daarnaast met de VN worden gewerkt aan een SEAH-update van de bilaterale financieringsovereenkomsten. Eerder zijn 15 grote donoren onder leiderschap van het Koninkrijk gezamenlijke clausules op dit terrein overeengekomen, welke gedeeld zijn met de VN. Deze clausules dienen als uitgangspunt voor bilaterale onderhandelingen tussen deze donoren en hun VN partners over nieuwe financieringsovereenkomsten, met als doel SEAH afspraken te harmoniseren en beter te verankeren.

2. Het bevorderen van vrede, veiligheid en recht

Het bevorderen van vrede, veiligheid en recht blijft, zoals in voorgaande jaren, een rode draad bij de inzet van het Koninkrijk binnen de VN.

VN-missies en operaties

Het Koninkrijk blijft zich inzetten voor initiatieven ter hervorming en verbetering van de effectiviteit van VN-vredesmissies. Leidend hierbij is het *Action for Peacekeeping* initiatief dat in maart 2018 door de SGVN werd gepresenteerd. Binnen het *Action for Peacekeeping* initiatief heeft het Koninkrijk zich gecommitteerd tot een aanjagende en proactieve rol op de deelthema's *performance and accountability* en *protection*. Ook maakt het Koninkrijk zich sterk voor het deelthema *safety and security*. Ter voorbereiding van de *UN Peacekeeping Ministerial* in april 2021, organiseert het Koninkrijk samen met Pakistan een hoogambtelijke conferentie waarbij de nadruk zal liggen op zowel dit thema als ook op de rol van VN-missies bij het beschermen van de burgerbevolking. Tot slot blijft het Koninkrijk actief lid van de G10, een groep VN-lidstaten die zich als voortrekkers op hervorming van vredesmissies hebben opgeworpen.

Accountability

De druk op het multilaterale stelsel en de internationale rechtsorde laat zich voelen op de voor het Koninkrijk prioritaire strijd tegen straffeloosheid. Het Koninkrijk maakt zich sterk voor de berechting en vervolging van daders van vooral de meest ernstige misdrijven en grootschalige mensenrechtenschendingen. Om die reden is het Koninkrijk nauw betrokken bij de *review* van het Internationaal Strafhof door onafhankelijk experts, ten einde de organisatie te versterken. Het Koninkrijk zal de onafhankelijkheid en het belang van het Strafhof blijven verdedigen, en zet zich daarnaast in voor andere initiatieven en mechanismes die gerechtigheid voor slachtoffers proberen te bewerkstelligen. Het Koninkrijk benadrukt het belang van waarheidsvinding, gerechtigheid en rekenschap voor het neerhalen van vlucht MH17, ook in VN verband. Dit blijft een prioriteit. Verder zal Minister van Buitenlandse Zaken Blok tijdens

de Ministeriële week van de AVVN een bijeenkomst organiseren over mensenrechtenschendingen en foltering door het Syrische regime. Het Koninkrijk zet in op het ter verantwoording roepen van de daders van deze gruweldaden en roept de internationale gemeenschap op zich hierbij aan te sluiten.

Samen met de EU en andere gelijkgezinde landen blijft het Koninkrijk zich ook inzetten voor gerechtigheid in Myanmar, door samenwerking met de bewijzenbank voor Myanmar (IIMM), het Internationaal Strafhof en de VN speciaal vertegenwoordiger en door op te roepen tot de volledige implementatie van de voorlopige maatregelen zoals bevolen door het Internationaal Strafhof. In de discussies over de mandaatverlenging voor UNSMIL in Libië, pleit het Koninkrijk voor een steviger mandaat op het gebied van mensenrechten en het tegengaan van straffeloosheid. Het is van belang dat UNSMIL en de *fact finding* missie zoals gemandateerd door de Mensenrechtenraad elkaar versterken. In Soedan zet het Koninkrijk zich tenslotte samen met internationale partners in voor een succesvolle democratische transitie. Van groot belang hierbij is dat zij die zich recent en in het verleden schuldig hebben gemaakt aan misdaden, hiervoor verantwoordelijk worden gehouden. Dit is ook de wens van de Soedanese bevolking. Het Koninkrijk verwelkomt de stappen die hierin zijn gezet door de civiele Soedanese transitie-regering, maar wil tevens opmerken dat er nog een lange weg te gaan is.

Ontwapening

Ontwapening, wapenbeheersing en non-proliferatie zijn centrale elementen binnen de preventie-agenda van de Geïntegreerde Buitenland- en Veiligheidsstrategie (GBVS). Binnen de Eerste Commissie van de AVVN wordt gesproken over het opstellen van normen en het verbeteren van de toepassing van bestaande internationale juridische kaders. Het Koninkrijk zet zich onder meer in voor het universeel worden en versterken van het non-proliferatieverdrag (NPV), de inwerkingtreding van het kernstopverdrag (CTBT), het wapenhandelsverdrag (ATT) en het verdrag inzake het verbod op antipersoonsmijnen (Verdrag van Ottawa). Belangrijk hierbij is de verificatie van ontwapeningsovereenkomsten, het werken aan risicovermindering, transparantie, en het bevorderen vertrouwenwekkende maatregelen. De inzet van het Koninkrijk is om zoals voorgaande jaren deel te nemen aan de antinucleaire wapen top dit jaar.

Cyber en nieuwe technologieën

Het Koninkrijk zet in VN-verband in op het versterken van de internationale rechtsorde in het digitale domein, waaronder de waarborging van mensenrechten. Zo wordt binnen de Eerste Commissie de internationale veiligheidsarchitectuur voor het cyberdomein ontwikkeld, waarbij wordt ingezet op de toepassing van internationaal recht in *cyberspace* en de consolidatie en implementatie van aanvullende gedragsnormen. Ook wordt er gestreefd naar bescherming tegen kwaadaardige cyberoperaties van de publieke kern van het internet, van de technische infrastructuur voor verkiezingen en van de gezondheidssector. Binnen de Derde Commissie wordt ingezet op het voorkomen van de duplicatie van bestaande instrumenten in de context van *cybercrime* en op het promoten van een op mensenrechten gebaseerde benadering van *cyberspace*.

Ter bevordering van de weerbaarheid van de internationale cyberinfrastructuur en om wereldwijde dreiging voortvloeiend uit cyberrisico's te mitigeren zet het Koninkrijk in op capaciteitsopbouw en op technische en institutionele kennisoverdracht. Omdat sociale en economische activiteiten steeds sneller verschoven zijn naar het digitale domein ligt de

nadruk op het versterken van internationale samenwerkingsverbanden op het terrein van digitalisering, ter bevordering van een veilig, open en vrij internet.

Bestrijding van terrorisme en gewelddadig extremisme

Het Koninkrijk zal in VN-verband blijven inzetten op internationale samenwerking op het gebied van contraterrorisme en het tegengaan en voorkomen van gewelddadig extremisme. Overkoepelend wordt hierbij gestreefd naar de naleving van mensenrechten en inclusie van het maatschappelijk middenveld. Komend jaar zal de door COVID-19 uitgestelde herziening van de *Global Counter-Terrorism Strategy* plaatsvinden, waarbij het Koninkrijk zal inzetten op het tegengaan van financiering van terrorisme, het voorkomen van gewelddadig extremisme, en de omgang met terugkerende *Foreign Terrorist Fighters* (FTFs). Voor het laatste, staat voor het Koninkrijk met name de vervolging, rehabilitatie en re-integratie van FTFs centraal en wordt de aanpak van het *United Nations Office of Counter-Terrorism* (UNOCT) ondersteund.

Nederland zal komend jaar samen met Marokko en de UNOCT een initiatief leiden om beleidsaanbevelingen te ontwikkelen voor het tegengaan van terrorismefinanciering. Hierbij wordt getracht de negatieve consequenties voor maatschappelijke organisaties (inclusief humanitaire organisaties) zo veel mogelijk te beperken en samenwerking te bevorderen. Dit initiatief geeft daarmee concrete uitvoering aan VNVR-resolutie 2462 (2019).

Geestelijke gezondheid en psychosociale steun en weerbaarheid

In vervolg op de internationale conferentie *Mind the Mind now* in oktober 2019 in Amsterdam, blijft het Koninkrijk politiek, diplomatiek en programatisch werken aan structurele integratie van MHPSS (*Mental Health and Psychosocial Support*) in respons op crises. In aanvulling hierop bepleit het Koninkrijk bovendien dat ook bij vredesopbouw door de VN systematisch aandacht wordt besteed aan psychosociale dynamiek en de kracht van MHPSS om weerbaarheid van mensen en gemeenschappen te vergroten. Tijdens de *High Level Week* organiseert Minister Kaag een speciale bijeenkomst over MHPSS om het belang hiervan in het herstel van de COVID-19 crisis te benadrukken en om brede steun te werven voor het opnemen van MHPSS in VN-inspanningen die gericht zijn op duurzame vrede, in het kader van de 2020 review van de VN vredesopbouw architectuur.

Vrouwen, Vrede en Veiligheid (1325)

In 2020 wordt stilgestaan bij het twintigjarige bestaan van VN-resolutie 1325. Twintig jaar geleden werd in de VNVR unaniem onderkend dat vrouwen en meisjes zelf het recht hebben om mee te beslissen over hun eigen leven en over de toekomst van hun land. VN-lidstaten werden opgeroepen de nodige stappen te ondernemen om de participatie van vrouwen aan vrede- en veiligheidsprocessen te versterken en om vrouwen en meisjes te beschermen tegen alle vormen geweld, inclusief seksueel geweld, voor, tijdens en na conflict.

De afgelopen 20 jaar is bescheiden vooruitgang geboekt. Op resolutie 1325 volgden nog negen resoluties die daar nadere aanvulling op en/of uitwerking aan gaven. Ondanks deze afspraken, nationale actieplannen en een veelvoud aan opgebouwde kennis en onderzoek, blijft concrete implementatie en verbetering van de positie van vrouwen en meisjes in- of uit conflict- en oorlogsgebieden, ver achter op de voornemens. De SGVN roept derhalve op tot meer ambitie en verbeterde implementatie

van gemaakte afspraken. Nederland zal dit jaar haar Vierde Nationale Actieplan (NAP) 1325 lanceren. Dit NAP zal concreet bijdragen aan de implementatie van de 1325-agenda in Nederland en daarbuiten. De focus is daarbij gericht op: gendersensitief- en coherent overheidsbeleid op alle niveaus; versterking van de rol en participatie van vrouwen en meisjes in vrede- en veiligheidsprocessen; preventie van conflict en geweld; en bescherming van de rechten van vrouwen en meisjes (in conflictgebieden en in Nederland).

Landensituaties

Het Koninkrijk vraagt binnen VN-verband continue aandacht voor het bevorderen van vrede, veiligheid en recht in specifieke landensituaties. Hierbij staan diepere oorzaken van conflict alsook aansprakelijkheid voor schendingen van mensenrechten en internationale rechtsorde centraal.

Het vinden van een inclusieve politieke oplossing voor conflicten in Jemen, Libië en Syrië blijft van groot belang voor het bereiken van duurzame vrede in de bredere zin. Hierbij dient de cruciale rol van vrouwen te worden erkend en geborgd. Het Koninkrijk ondersteunt het VN-proces in Jemen voor het bereiken van duurzame vrede en zal het lidmaatschap van de Mensenrechtenraad gebruiken om druk te blijven houden op alle partijen ten aanzien van gerechtigheid.

In Libië blijft het Koninkrijk de VN-missie (UNSMIL) actief ondersteunen om te komen tot een duurzame politieke oplossing voor het conflict, met in de eerste plaats een duurzaam staakt-het-vuren en geloofwaardige stappen op het politieke spoor. Het Koninkrijk doet dit o.a. middels lidmaatschap van de *International Follow-up Committee for Libya*, het geopolitieke platform dat toeziet op de in januari in Berlijn gemaakte internationale afspraken omtrent Libië en het co-voorzitterschap van de daar uit voortvloeiende *International Humanitarian Law and Human Rights* werkgroep. Daarnaast wordt aandacht gevraagd voor handhaving van het VN-wapenembargo en effectieve internationale en Europese inzet richting regionale organisaties, landen in de regio en de strijdende Libische fracties.

Ook ingeval Syrië blijft het Koninkrijk zich inzetten voor een duurzame, politieke oplossing van het conflict onder auspiciën van de VN conform VN-resolutie 2254. Het conflict in Syrië gaat zijn tiende jaar in, terwijl de noden hoger dan ooit zijn: miljoenen mensen zijn ontheemd en de humanitaire situatie verslechtert verder door een economische crisis, COVID-19 en beperkte humanitaire toegang. Het Koninkrijk blijft humanitaire hulp leveren aan de meest kwetsbaren in Syrië en blijft zich inzetten voor een gedegen opvang en leefomstandigheden van Syrische vluchtelingen in de buurlanden.

De situatie in een aantal Afrikaanse landen blijft de aandacht vragen. De inzet van het Koninkrijk gaat daarbij vooral uit naar de landen in de Sahel en in de Hoorn van Afrika. Het Koninkrijk sluit zich aan bij verklaringen van de VN waarin de recente staatsgreep in Mali wordt veroordeeld. Het Koninkrijk benadrukt het belang van een snelle, civiel geleide en door de Malinese bevolking gesteunde, transitieperiode en terugkeer naar democratisch verkozen bestuur. In de Hoorn van Afrika steunt het Koninkrijk de democratische transitie in Soedan en de politieke en economische hervormingen in Ethiopië. Het Koninkrijk benadrukt het belang van de spoedige implementatie van het Zuid-Sudanese vredesakkoord en de vertaling van het vredesakkoord tussen Ethiopië en Eritrea naar binnenlandse hervormingen en verbetering van de mensenrechtensituatie.

tuatie. Het Koninkrijk steunt tevens de inspanningen van de VN in Somalië om vreedzame, eerlijke en inclusieve verkiezingen te ondersteunen.

Aan de oostflank van Europa heeft het Koninkrijk belang bij stabiliteit en veiligheid. Essentieel daarbij is respect voor de territoriale integriteit van Oekraïne en Georgië. In VN-verband spreekt het Koninkrijk zich dan ook uit wanneer de territoriale integriteit van deze landen geschonden wordt, zoals bij de illegale Russische annexatie van de Krim. Het Koninkrijk onderstreept eveneens het belang van een vreedzame en democratische oplossing voor de huidige crisis in Wit-Rusland.

Venezuela, buurland van het Koninkrijk, verkeert in een diepgewortelde crisis die door COVID-19 nog zorgelijker is geworden. Het Koninkrijk zet, samen met de EU, onverminderd in op volledige toegang van humanitaire hulp. Een geloofwaardige dialoog tussen regiem en oppositie is nodig om de democratie te herstellen en uit de crisis te komen. Het Koninkrijk en de *International Contact Group* brengen deze boodschap over aan relevante partners.

Ten aanzien van de humanitaire crisis in Myanmar blijft het Koninkrijk onverminderd inzetten op het tegengaan van straffeloosheid en mensenrechtenschendingen die worden begaan tegen de Rohingya en andere minderheden. Door de intensivering van het conflict in Rakhine State is toegang tot het gebied voor humanitaire hulp nog moeilijker geworden. Het Koninkrijk blijft humanitaire hulp leveren aan Bangladesh en roept Myanmar op om de veilige, vrijwillige, waardige en duurzame terugkeer van vluchtelingen mogelijk te maken. Daarnaast wordt in de aanloop naar de verkiezingen in november 2020 aandacht gevraagd voor vrijheid van meningsuiting en persvrijheid.

Het Koninkrijk blijft zich inspannen voor gecoördineerde betrokkenheid van de AVVN en de Mensenrechtenraad bij deze landensituaties.

3. Tegengaan van ongelijkheid en Building Back Better

De COVID-19 pandemie heeft de ongelijkheid in de wereld uitvergroot en verdiept. Het Koninkrijk acht het van belang dat de huidige crisis wordt benut om hier zo goed mogelijk van te herstellen – op een inclusieve en groene manier onder de noemer «*Building Back Better*». Hierbij is de insteek dat inspanningen die nu worden genomen ter bevordering van herstel van de COVID-19 crisis ook rekening houden met het tegengaan van ongelijkheid op de langere termijn, het uitbannen van honger en het leefbaar houden van de planeet door klimaatverandering en milieudegradatie tegen te gaan. De SDG's en universele mensenrechten bieden hierbij het raamwerk van waaruit duurzaam, d.w.z. groen en inclusief herstel kan worden mogelijk gemaakt.

Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's)

Tijdens de ministeriële week, op 25 september 2020 is het precies vijf jaar geleden dat alle 193 VN-lidstaten Agenda 2030 aannamen, met daarin vervat de 17 SDG's. Daarmee is ook de door de VN uitgeroepen *Decade of Action and Delivery* voor het behalen van de SDG's aangebroken. Er is de afgelopen vijf jaar zeker voortgang geboekt, maar de huidige wereldwijde beleidsinzet en investeringen zijn op dit moment onvoldoende om de doelen in 2030 te behalen. Het versnellen en vergroten van acties ten behoeve van de SDG's is essentieel. De aanzienlijke negatieve effecten van de COVID-19 pandemie onderstrepen bovendien het belang van inclusief en groen herstel uit de crisis. De Caribische delen van het

Koninkrijk zijn ook zwaar getroffen, vooral door de sociaal economische gevolgen. Breed gedeelde aandachtspunten tijdens de laatste ministeriële SDG-top (*High Level Political Forum on Sustainable Development*, afgelopen juli) zijn schuldverlichting, circulaire economie en het betrekken van jongeren. Politiek leiderschap is urgenter dan ooit, omdat het komende decennium bepalend zal zijn voor de kwaliteit van leven van toekomstige generaties. Om die reden organiseert de SGVN een apart «SDG-moment» op het niveau van staatshoofden/regeringsleiders. Het Koninkrijk zal hier acte de présence geven om daarmee het belang en haar toewijding aan het behalen van de SDG's te onderstrepen.

Mensenrechten

De eerbiediging van de mensenrechten is een voorwaarde voor duurzaam herstel uit de COVID-19 crisis. Respect voor mensenrechten en versterkte ontwikkeling nemen de voedingsbodem voor conflicten en instabiliteit weg en dragen bij aan het behalen van de SDG's. Het Koninkrijk zal pleiten voor internationale steun ter versterking van het VN-mensenrechtensysteem. Bovendien pleit het Koninkrijk voor een integrale benadering van mensenrechten als onderdeel van de vrede en veiligheids- en ontwikkelingspilaar van de VN. Het Koninkrijk is sinds 1 januari 2020 weer voor drie jaar lid van de VN-Mensenrechtenraad. De inzet van ons lidmaatschap is in eerste instantie gericht op het verdedigen van het bestaande mensenrechtensysteem. Daarnaast zal worden gestreefd naar structurele en inhoudelijke versterking, bijvoorbeeld door onverminderd in te zetten op aandacht voor de randvoorwaarden voor het lidmaatschap, op de vrijheid van religie en levensovertuiging, de vrijheid van meningsuiting en gelijke rechten voor LHBTI's. Gedurende het lidmaatschap zal het Koninkrijk ernstige mensenrechtensituaties in landen blijven aankaarten. Het gaat dan onder meer over het aanspreken van landen als Venezuela, Myanmar, Jemen, Syrië, Iran, Eritrea, Burundi, Libië, Saoedi-Arabië, Egypte en China op de mensenrechtensituatie in eigen land (zie ook Kamerstuk 32 735, nr. 287). Ten slotte zal het Koninkrijk in december 2020 de *World Press Freedom Conferentie* organiseren ter gelegenheid van de Internationale Dag van de Persvrijheid, op 9 en 10 december 2020.

Vrouwenrechten en gendergelijkheid

Het jaar 2020 markeert het 25-jarig jubileum van de *Beijing Declaration and Platform of Action*, met gendergelijkheid en *empowerment* van vrouwen en meisjes als doelstelling. Om de implementatie hiervan en van de SDG's te versnellen, leidt het Koninkrijk in de periode 2020 tot 2025 samen met Canada en internationale organisaties de Beijing+25 actiecoalitie: *Investing in Feminist Movements*. Tijdens de 75^e zitting van de AVVN vindt een Beijing+25 viering plaats in de vorm van een virtuele top op 1 oktober 2020.

Gendergelijkheid en de versterking van de positie van vrouwen en meisjes is een dwarsdoorsnijdende prioriteit voor het Koninkrijk die o.a. wordt meegenomen bij discussies over de verbinding tussen de SDG-agenda, mensenrechten en *accountability*. In de Derde Commissie van de 75^e zitting van de AVVN werken het Koninkrijk en Frankrijk aan de tweejaarlijkse resolutie gewijd aan het voorkomen en uitbannen van geweld tegen vrouwen en meisjes. De resolutie richt zich dit jaar op toegang tot rechtshulp voor *survivors* van *gender based violence*.

Humanitaire hulp & diplomatie

Thema's waar het Koninkrijk specifieke aandacht voor heeft tijdens de aankomende AVVN zijn; modernisering en versterking van het internationale noodhulpsysteem (*Grand Bargain* en opvolging daarvan) en vervolgstappen inzake VNVR-resolutie 2417 over conflict en honger.

De COVID-19 crisis heeft de relevantie van modernisering en versterking van het internationale noodhulpsysteem nog eens benadrukt. Tegen die achtergrond zal het Koninkrijk tijdens de AVVN specifiek aandacht vragen voor de voortgang en het vervolg van het *Grand Bargain*-proces. Deze internationale afspraken gaan over modernisering, over effectiviteit en efficiëntie en over een grotere rol voor de mensen in nood zelf. Minister Kaag voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking speelt als «*Eminent Person*» binnen dit proces een rol als aanjager en katalysator. Nederland belegt in 2021 een bijeenkomst in Amsterdam over het vervolg van de *Grand Bargain*. Een uitdaging blijft in dit verband de noodzaak van daadwerkelijke en effectieve coördinatie, transparantie en verantwoording, en de noodzaak van *joint needs assessments*, *joint programming* en *joint accountability* van VN-organisaties. De komende drie jaar wil Nederland in de OCHA Donor Support Group een actieve bijdrage leveren aan de gedachtevorming daarover.

Het Koninkrijk wil bij de aanstaande AVVN met bondgenoten een verder vervolg geven aan VNVR-resolutie 2417 over conflict en honger. Deze resolutie veroordeelt uithongering van de burgerbevolking als methode van oorlogvoering. De resolutie is in 2018 op initiatief van het Koninkrijk unaniem door de VN-Veiligheidsraad aangenomen.

Klimaat en biodiversiteit

Een belangrijke vereiste voor het behalen van de SDG's in 2030 is het tegengaan van klimaatverandering en het vergroten van weerbaarheid tegen de impact van klimaatverandering. Overal ter wereld worden de effecten van klimaatverandering gevoeld en alleen samen, in multilateraal verband, kunnen we deze mondiale uitdaging aan. Alleen zo kunnen we resultaten bereiken op het gebied van klimaat, biodiversiteit en andere milieu-gerelateerde SDG's. Dat geldt evenzeer voor de vormgeving van duurzaam, d.w.z. inclusief en groen herstel van de COVID-19 crisis.

De noodzaak om klimaatverandering tegen te gaan blijft onverminderd groot. De pandemie legt bloot hoe kwetsbaar onze economieën en politieke systemen zijn. Als we klimaatverandering en milieudegradatie niet tegengaan, worden onze samenlevingen alleen maar kwetsbaarder voor externe schokken. Indien we ervoor zorgen dat wereldwijde investeringen voor economisch herstel na de COVID-19 crisis niet alleen verlies aan economische ontwikkeling en werkgelegenheid tegengaan, maar ook bijdragen aan klimaatslimme, inclusieve economische groei, behalen we met de herstellinvesteringen een toekomstbestendig resultaat.

Het Koninkrijk blijft daarom – naast de nationale aanpak via het klimaatakkoord – wereldwijd anderen stimuleren hun aandeel te leveren aan de realisatie van de doelstellingen van de Overeenkomst van Parijs, ook in de veranderende mondiale context (Kamerstuk 31 793, nr. 194). Dit gebeurt onder andere via het Nederlandse co-voorzitterschap van het NDC *Partnership*, de vergroening van multilaterale banken, bilaterale klimaatdiplomatie richting derde landen, coördinatie met de EU-klimaatdiplomatie en het ondersteunen van klimaatactie in en door ontwikkelingslanden. Klimaatdiplomatie richt zich op dit moment ook specifiek op het bepleiten van groen en inclusief economisch herstel en *Building Back Better*.

Vorig jaar organiseerde de SGVN en marge van de ministeriële week een aparte klimaattop, de *Climate Action Summit*. Uit deze top zijn verschillende thematische coalities en initiatieven voortgekomen, bedoeld om landen aan te sporen tot meer ambitie en klimaatactie onder de Overeenkomst van Parijs. De SGVN zal deze initiatieven tijdens de 75^e Algemene Vergadering opnieuw onder de aandacht brengen, onder meer via een mogelijk *high-level event* later dit jaar. Het Koninkrijk zal hieraan vanzelfsprekend een actieve bijdrage leveren. Met het uitstel van de VN-klimaattop in Glasgow naar 2021 is het tijdens deze AVVN extra van belang om het momentum voor klimaatactie en ambitie vast te houden.

Onder meer als gastland voor het *Global Center on Adaptation* en initiator van de *Global Commission on Adaptation* (GCA), voelt Nederland een bijzondere verantwoordelijkheid om klimaatadaptatie hoog op de agenda te houden. De Minister-President zal in zijn toespraak tijdens het *General Debate* de aandacht vestigen op de *Climate Adaptation Summit* (CAS) die Nederland in januari 2021 organiseert. De inzet is om het belang van adaptatie en de CAS ook op andere momenten bij de AVVN onder de aandacht te brengen. De kwetsbaarheden voor de gevolgen van klimaatverandering – waaronder de kleinschaligheid en de directe impact – van Small Island Developing States (SIDS), ook binnen het Koninkrijk, zullen hierbij ook specifiek naar voren worden gebracht.

Dit jaar vormt de *UN Summit on Biodiversity* onderdeel van de AVVN ministeriële week. De top is bedoeld om biodiversiteit centraler op de VN-agenda te plaatsen en momentum te genereren voor het in mei 2021 in Kunming af te sluiten «*Post-2020 Global Biodiversity Framework*» onder het Biodiversiteitsverdrag (CBD). Inzet is dat de Minister-President middels een videoboodschap zal interveniëren. Het Koninkrijk zal deze top aangrijpen om het belang van gezamenlijke actie te benadrukken, te wijzen op de positieve rol die de financiële sector kan spelen en het belang onderstrepen dat in Kunming behalve over meer ambitie ook afspraken worden gemaakt over verbeterde implementatie. Over de bredere CBD-inzet van het kabinet en haar besluit om de inzet op internationale biodiversiteit te versterken is uw Kamer op 9 april jl. geïnformeerd (Kamerstuk 26 407, nr. 134).

Het Koninkrijk zal de VN constructief-kritisch blijven volgen en haar bijdrage leveren aan de belangrijke taak waar zij al 75 jaar voor staat; vrede, veiligheid en recht, en het gezamenlijk aanpakken van steeds veranderende wereldwijde uitdagingen.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A. Blok

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
S.A.M. Kaag

Bijlage: Verslag van de 74^e zitting van de AVVN

Dit verslag is een bijlage bij de Kamerbrief over de Koninkrijksinzet voor de 75^e Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN). Een verslag specifiek over de ministeriële week van de vorige AVVN ging u reeds toe op 11 november 2019 (Kamerstuk 26 150, nr. 184). Hieronder wordt op hoofdlijnen teruggeblikt op de inzet en geboekte resultaten van het Koninkrijk in het afgelopen zittingsjaar tot nu toe (74ste AVVN) op de prioritaire beleidsonderwerpen ten aanzien van de Verenigde Naties (VN). Hierbij wordt de structuur gevolgd van de inzetbrief van vorig jaar zodat doelstellingen en resultaten te vergelijken zijn. Op deelonderwerpen heeft de Kamer veelal via Kamerbrieven of debatten meer uitgebreide informatie ontvangen.

Versterking multilaterale samenwerking

De overweldigende deelname van staatshoofden, regeringsleiders en ministers aan de opening van de 74^e sessie suggereert dat de AVVN nog altijd een zwaartepunt vormt in politiek overleg, ook in tijden dat multilateralisme onder druk staat. In de ministeriële week manifesteerde het Koninkrijk zich als deelnemer aan het Frans-Duitse initiatief voor een Alliantie voor Multilateralisme, met specifieke aandacht voor cyber-kwesties. In latere virtuele bijeenkomsten van de Alliantie in de loop van 2020 bleek eens te meer dat er een grote groep landen is, op alle continenten, die multilateralisme ziet als de weg vooruit. In een debat in de marge van de Veiligheidsraad op 8 mei brak het Koninkrijk andermaal een lans voor een multilaterale aanpak van de grote vraagstukken en stelde daarbij dat de aanpak van de COVID-19 crisis bepalend zal zijn voor de toekomst van het multilateralisme. Tegelijkertijd laat de COVID-19 crisis ook zien dat bestaande tegenstellingen en nationale belangen ook op dit dossier hardnekkige hinderpalen blijven.

VN hervormingen

Het Koninkrijk ondersteunt de SGVN actief bij het hervormen van de VN. Nadat in de 72^e zitting van de AVVN overeenstemming werd bereikt over de hervormingen van de VN, werden in de 73^e en 74^e zitting concrete stappen gezet richting implementatie. Zo ging het nieuwe systeem voor coördinatie van VN-landenteams van start volgens planning, op 1 januari 2019, met onder meer een financiële bijdrage van Nederland. VN-landencoördinatoren hebben nu uitgebreide bevoegdheden en een onafhankelijker positie. In de 74^e zitting werden met de invulling van de regionale capaciteit en de *Multi Country Offices* de laatste puzzelstukjes van de VN hervormingen gelegd.

Het Koninkrijk steunt de visie van Secretaris-Generaal van de VN António Guterres (SGVN) in dat het succes van de hervormingen ook afhangt van verbetering in de manier waarop VN-ontwikkelingsorganisaties worden gefinancierd. Het Koninkrijk heeft daarom een toonaangevende rol gespeeld bij de ontwikkeling van een *Funding Compact*, onder meer door het organiseren van een bijeenkomst in Den Haag. Het resulterende compact koppelt afspraken over betere financiering door lidstaten aan concrete en meetbare afspraken met de VN over betere transparantie en verantwoording over resultaten, de implementatie van hervormingen en verbeterde efficiëntie, onder andere door betere samenwerking tussen VN-organisaties.

De hervormingsagenda van de SGVN kan alleen slagen als de VN op stabiele financiële voet staat. De SGVN heeft verschillende malen per brief de noodklok geluid over de verslechterende financiële situatie van de organisatie. Het Koninkrijk steunt het streven van de SGVN om de situatie ten aanzien van de reguliere begroting en financiering van vredesmissies te verbeteren door vooral de flexibiliteit in de budgetmethodologie te verruimen.

De herstructurering van de vrede en veiligheidsstructuren van de VN is een feit. Tegelijk moeten er nog veel stappen worden gezet richting een meer geïntegreerde aanpak, allereerst binnen de veiligheidspijler alsook tussen de veiligheids-, mensenrechten- en ontwikkelingspijlers onderling. Het Koninkrijk heeft de inzet op verbeterde conflictpreventie en vredesopbouw actief gesteund, inclusief met daarvoor benodigde vrijwillige bijdragen. De *sustaining peace* agenda is daarbij leidend. Ook zet het Koninkrijk in op tegengaan van fragmentatie en het beter stroomlijnen van de verschillende vredesopbouw instrumenten (Wereldbank en VN) op landenniveau.

Bovenstaande inzet op zowel de hervorming als financiering van het VN-secretariaat en VN-ontwikkelingsorganisaties stond mede in het licht van de motie Sjoerdsma over hervorming VN-organisaties en mitigatie van hun acute financiële problemen (Kamerstuk 26150, nr. 174).

De COVID-19 crisis heeft de urgentie van noodzakelijke hervormingen van het humanitaire systeem opnieuw benadrukt. Het Koninkrijk heeft zich het afgelopen jaar derhalve opnieuw ingezet om de efficiëntie en effectiviteit van het humanitaire systeem te versterken. Belangrijk instrumenten daarbij waren de afspraken in het kader van de *Grand Bargain* waarvan de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking vorig jaar de leiderschapsrol op zich genomen heeft in de hoedanigheid van *Eminent Person*. In het kader van de *Grand Bargain* zijn het afgelopen jaar stappen gezet, onder andere op het gebied van het versterken van de capaciteit van lokale actoren, financiering van de respons en het delen van de risico's. Tevens is opnieuw aangedrongen op het nakomen van financiële beloften en het aanmoedigen van niet-traditionele donoren om bij te dragen aan het financieren van de humanitaire respons. Ook heeft het Koninkrijk bijgedragen aan de ontwikkeling van innovatie van humanitaire hulp. Zo wordt bijvoorbeeld geïnvesteerd in verantwoordelijk gebruik van data om humanitaire noden beter te analyseren en te voorspellen en in het ontwikkelen, testen en opschalen van innovatieve oplossingen voor humanitaire uitdagingen.

Seksuele uitbuiting en grensoverschrijdend gedrag (Sexual Exploitation and Abuse and Sexual Harassment: SEAH)

Internationaal bouwde het Koninkrijk krediet op met de inspanningen voor een gemeenschappelijke donoraanpak en versterkte *accountability* voor hulpontvangers die SEAH klachten rapporteren. In 2019 vond al afstemming plaats tussen donoren (met trekkersrol voor Nederland) en de VN onder leiding van het *Multi-Partner Trust Fund Office* op SEAH clausules in arrangementen van *inter-agency pooled funds*. Daarnaast zijn 15 grote donoren onder leiderschap van Nederland gezamenlijke clausules op dit terrein overeengekomen voor bilaterale arrangementen. Deze zijn vervolgens gedeeld met de VN. Deze clausules dienen als principe-tekst voor bilaterale onderhandelingen tussen deze donoren en hun VN-partners over nieuwe financierings-overeenkomsten, met als doel SEAH afspraken te harmoniseren en sterker te verankeren. De gezamenlijke SEAH donorparagraaf voor multilaterale organisaties maakt gebruik van eenduidige definities, richtlijnen en geharmoniseerde rapportageverlichtingen. Tevens zorgt de geharmoniseerde aanpak voor verlichte administratieve druk voor multilaterale organisaties en uitvoerende partners in het voldoen van de rapportage verplichtingen. Monitoring van uitvoering van deze afspraken blijft essentieel.

Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's)

De start van de 74ste AVVN bevatte een SDG-top op het niveau van staatshoofden en regeringsleiders om enerzijds terug te blikken op de eerste vier jaar Agenda 2030/SDG-implementatie, maar anderzijds ook om de start van het *Decade of Action and Delivery* te markeren. Zijne Majesteit de Koning sprak namens het Koninkrijk en in zijn toespraak legde hij de focus op toegang tot rechtspraak, circulaire economie en gendergelijkheid; concrete thema's waarop het Koninkrijk nationaal en internationaal actief is. In juli 2020 vond het jaarlijkse *High Level Political Forum on Sustainable Development* plaats, op virtuele wijze. Deelname vanuit het Koninkrijk door de Nederlandse Ministers van Buitenlandse Zaken en Infrastructuur en Waterstaat, de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat, en jongerenvertegenwoordigers. De aanzienlijke negatieve effecten van de COVID-19 pandemie op het behalen van de SDG's vormde de rode draad door de conferentie. Tegelijkertijd biedt de crisis ook kansen voor 'groen en inclusief herstel', in VN-termen: *Building Back Better*. Breed gedeelde aandachtspunten zijn daarbij schuldverlichting, circulaire economie en het betrekken van jongeren. Deelnemende bewinds-personen vroegen in verschillende debatten en side-events aandacht voor het tegengaan van mensenhandel, internationale samenwerking op gebied van water (SDG 6) en circulaire economie (SDG 12).

Small Island Developing States

Tijdens de 74^e AVVN Ministeriele week heeft het Koninkrijk, vertegenwoordigd door de premiers van Aruba en Curaçao, een actieve rol gespeeld bij de *High Level Review* van de *SAMOA Pathway*, een duurzame ontwikkelingsagenda specifiek gericht op kleine eilandstaten (als reeds geïnformeerd in Kamerstuk 26 150, nr. 184). Hierbij hebben de premiers de uitdagingen van kleine eilandstaten, zoals ook de Caribische Koninkrijksdelen, benadrukt, alsmede de noodzaak om de focus van *SAMOA* op partnerschappen verder uit te breiden om de doelen van de *SAMOA Pathway* en de 2030 Agenda (SDG's) te behalen.

Het Koninkrijk heeft een *leading role* op klimaatadaptatie, een thema bij uitstek relevant voor SIDS. In onze rol als lid van de *Resilience and Adaptation Coalition* (samen met co-leads VK & EGY en Bangladesh, St Lucia en Malawi) speelt het Koninkrijk een zichtbare rol op dit thema, waarbij ook nadrukkelijk de kwetsbaarheden van SIDS voor het voetlicht worden gebracht (ook op basis

van ervaringen binnen het Koninkrijk). Met deze coalitie heeft het Koninkrijk in VN-verband een *Group of Friends on Climate Adaptation* opgericht als platform voor discussie en mobilisatie.

Mensenrechten

De 74^e zitting van de AVVN ging bij 23 van de 62 resoluties over mensenrechten en sociale onderwerpen tot stemming over. Telkens werd een gecoördineerde EU-inzet bereikt, alleen op de anti-racisme-resolutie (over de follow-up van de Verklaring van Durban) ontstond een verdeeld beeld, waarbij Het Koninkrijk zich met de overgrote meerderheid van stemming onthield. De EU bereikte *grosso modo* overeenstemming over een algemene lijn op het pakket Palestijnse resoluties in diverse werkcommissies.

De AVVN nam stevige resoluties aan over de mensenrechtensituatie in Iran, Syrië, Noord-Korea en de Krim/Oekraïne. Het Koninkrijk heeft zichtbaar bijgedragen aan de resoluties over veiligheid van journalisten, bescherming van mensenrechtenverdedigers, en cybercrime. Het sloot zich aan bij het statement over China/Xinjiang dat was geïnitieerd door het Verenigd Koninkrijk. Het Koninkrijk sprak daarnaast op nationale titel in interactieve dialogen steun uit voor VN experts op prioritaire thema's (o.a. LHBTI, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van vergadering, mensenrechtenverdedigers, vrijheid van religie).

De Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken trad op de voorgrond als co-voorzitter van de LHBTI-kerngroep en van een emotionele sessie over *Ending Hate Speech in traditional and Social Media*. In de AVVN zelf werd het mandaat van de VN-expert voor SOGI (*Sexual Orientation and Gender Identity*) zonder problemen verlengd. De VS diende in de laatste week van de onderhandelingen verschillende amendementen in tegen bestaande clausules over *gender*, *Comprehensive Sexuality Education* en seksuele, reproductieve en gezondheidsrechten. Deze werden – mede dankzij actieve rol van het Koninkrijk in internationale kopgroep – alle weggestemd. Op 17 oktober 2019 werd het Koninkrijk met 172 stemmen verkozen tot lid van de VN-Mensenrechtenraad (2020-2022).

Accountability

De strijd tegen straffeloosheid blijft voor het Koninkrijk hoge prioriteit, binnen en buiten de VN. Tijdens de 74^e AVVN heeft het Koninkrijk zich ingezet voor de volledige implementatie van sancties tegen mensenhandelaren in Libië, een het Koninkrijk initiatief ten tijde van het lidmaatschap van de VN Veiligheidsraad (VNVR). Ook heeft het Koninkrijk zich sterk gemaakt voor een steviger mandaat van UNSMIL in Libië gericht op het monitoren, rapporteren en onderzoeken van mensenrechtenschendingen. Specifiek hecht het Koninkrijk aan een goede samenwerking tussen UNSMIL en de fact-finding missie die in 2021 van start moet gaan. Tijdens een virtuele *UN High-level* contraterrore (CT) week (6-10 juli 2020) werd meermaals waardering uitgesproken voor de Nederlandse bijdrage aan een programma van Interpol in Irak gericht op identificatie van *Foreign Terrorist Fighters* in o.a. gevangnissen, dat bijdraagt aan de vervolging en berechting van ISIS-strijders. Dankzij de inzet van het Koninkrijk bevat de gezamenlijke EU - OIC resolutie (Derde Commissie) over Myanmar wederom een ambitieuze formulering over de bescherming van mensenrechten en het tegengaan van straffeloosheid.

Bestrijding van terrorisme en gewelddadig extremisme

Het Koninkrijk heeft zich ook het afgelopen jaar in VN-verband actief ingezet voor de bestrijding van terrorisme en gewelddadig extremisme. Zo heeft het Koninkrijk bijgedragen aan capaciteitsopbouw voor het signaleren en detecteren van terroristische reisbewegingen middels financiële steun aan het *UN Counter Terrorist Travel* programma dat dit jaar in 37 verschillende landen wordt uitgerold. Dit programma vloeit voort uit de overdracht van het Nederlandse *Travel Information Portal (TRIP)* aan de VN in 2018, waarmee uitvoering wordt gegeven aan VNVR-resolutie 2396 (2017). Het Koninkrijk heeft in het kader van het *Global Counter Terrorism Forum (GCTF)* samen met Marokko en de VN het initiatief gelanceerd om in lijn met VNVR-resolutie 2462 (2019) beleidsaanbevelingen te ontwikkelen over de implementatie van maatregelen om terrorismefinanciering tegen te gaan, terwijl tegelijkertijd de ruimte voor maatschappelijke organisaties (inclusief humanitaire organisaties) zo min mogelijk wordt beperkt. Vanwege COVID-19 is de tweejaarlijkse herziening van de *UN Global Counter-Terrorism Strategy (GCTS)* naar volgend jaar verplaatst. De Nationale Crisis Coördinator Terrorismen en Veiligheid alsmede de Speciaal Vertegenwoordiger Terrorismen hebben actief deelgenomen aan de reeds genoemde virtuele *UN High-level CT* weekplaats.

Ontwapening

De start van de Eerste Commissie van de AVVN, het forum voor ontwapening en internationale veiligheid, werd vertraagd door een procedurele discussie over visumverlening. Inhoudelijk heeft het Koninkrijk zich op het gebied van ontwapening en non-proliferatie, net als tijdens voorgaande sessies van de AVVN, actief opgesteld in diverse thematische clusters. Zo heeft het Koninkrijk een actieve rol gespeeld in het NPDI (*Non-Proliferation and Disarmament Initiative*) proces met aparte bijeenkomsten in verschillende samenstellingen, waaronder met de Permanente leden van de VN Veiligheidsraad. Daarnaast heeft het Koninkrijk het belang onderstreept van een succesvolle uitkomst van de vijfjaarlijkse Toetsingsconferentie van het Non-Proliferatieverdrag, waarbij het Koninkrijk een van de drie *Main Committees* zal voorzitten.

Ook in het conventionele cluster heeft het Koninkrijk een actieve rol gespeeld. Zo heeft het Koninkrijk een eigen resolutie getrokken inzake het VN conventionele wapenregister waarin VN-lidstaten rapporteren over wapenhandel. Verder heeft het Koninkrijk bijgedragen aan de inhoudelijke vormgeving van de conventionele agenda, onder andere door de organisatie van vier side-events over bewapende drones, *Improvised Explosive Devices* en hun plaats in de Ottawa Conventie, ATT-rapportage en nieuwe technologieën. In de marge van de plenaire zitting was er ook ruimte om met het VN-secretariaat en andere landen mogelijke initiatieven te bespreken voor eventuele nieuwe VN-gemandateerde processen op deze onderwerpen.

Cyberveiligheid en nieuwe technologieën

Het Koninkrijk heeft tijdens de 74ste AVVN ingezet op het versterken van de internationale rechtsorde in het digitale domein, waaronder de waarborging van mensenrechten, zowel online als offline. Binnen de Eerste Commissie wordt de internationale veiligheidsarchitectuur voor het cyberdomein in een tweetal werkgroepen ontwikkeld, waarbij door het Koninkrijk wordt ingezet op de toepassing van internationaal recht in cyberspace en consolidatie en implementatie van aanvullende gedragsnormen. Daaraan gerelateerd heeft het Koninkrijk in de werkgroepen voorstellen gedaan ter verbetering van de cyber infrastructuur. Deze voorstellen genieten brede steun en het Koninkrijk zet in op het uitbreiden van deze steun. Binnen de Derde Commissie heeft het Koninkrijk ingezet op het voorkomen van de duplicatie van bestaande instrumenten in de context van cybercrime en op het promoten van een op mensenrechten gebaseerde benadering van cyberspace.

Ter bevordering van de weerbaarheid van de internationale cyberinfrastructuur en om wereldwijde dreiging door cyberrisico's te mitigeren zet het Koninkrijk in op capaciteitsopbouw en op technische en institutionele kennisoverdracht. In het licht hiervan heeft het Koninkrijk op 1 januari 2020 de *Stichting Global Forum on Cyber Expertise* gelanceerd als onafhankelijk publiek-privaat platform voor mondiale cyber capaciteitsopbouw. De verbanden tussen capaciteitsopbouw en de SDG's zijn onderstreept. Bovendien steunde het Koninkrijk met Australië, Canada, Nieuw-Zeeland en VK het '*Women and International Security in Cyberspace Fellowship*'. Dit Fellowship verhoogde de vrouwelijke deelname binnen de werkgroep van minder dan 24% naar 50%.

Tevens nam het Koninkrijk met Estland, Uruguay, UNODA en Microsoft als *champions* in het kader van de implementatie van het rapport van het *High Level Panel on Digital Cooperation* deel aan Ronde Tafel 4, over digitale vrede en veiligheid. De uitkomsten van de ronde tafels zijn deels door SG Guterres overgenomen in de *Digital Roadmap* van de VN, dat richtsnoeren aanreikt voor de toekomst van digitale samenwerking wereldwijd. Parallel zette het Koninkrijk zich in voor tekst op digitalisering binnen de VN75 Verklaring, een verklaring van Lidstaten over de toekomst van en visie op VN-gerelateerde onderwerpen. De nadruk ligt op het versterken van internationale samenwerkingsverbanden op het terrein van digitalisering ter bevordering van een veilig, open en vrij internet, met name omdat sociale en economische activiteiten exponentieel verschoven zijn naar het digitale domein.

Humanitaire hulp

De VN zijn ook het afgelopen jaar van cruciaal belang geweest bij de ontwikkeling van duurzame oplossingen voor humanitaire vraagstukken en de bescherming van de meest kwetsbaren. Ook bij de aanpak van de humanitaire implicaties van de COVID-19 crisis speelden de VN een centrale rol, met name in de coördinatie van de respons, het identificeren van de door COVID-19 zelf en de maatregelen die landen tegen COVID-19 namen ontstane noden, en het mobiliseren van financiering.

Daarnaast heeft de afgelopen AVVN duidelijk gemaakt dat continue inzet op de aanpak van humanitaire crises noodzakelijk blijft. De noden zijn hoger dan ooit – ook zonder COVID-19 is de financieringskloof enorm en groeiend, strijdende partijen blijven het humanitair oorlogsrecht schenden en verantwoording voor schendingen wordt nog onvoldoende afgedwongen. Zorgwekkend is dat als gevolg van de inzet van de VS de discussie over seksuele en reproductieve gezondheid en rechten als integraal onderdeel van de humanitaire respons opnieuw is opgelaaid waardoor de AVVN een aantal humanitaire resoluties opnieuw niet met consensus kon aannemen.

Het initiatief van de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking om geestelijke gezondheid en psychosociale steun vanaf het begin van een humanitaire crisis integraal onderdeel te laten zijn van de respons begint vruchten af te werpen. Waar mogelijk heeft Nederland het belang hiervan in crisissituaties en in onderhandelingen over resoluties met succes onder de aandacht gebracht. Dit thema zal ook het komend jaar de nodige inzet blijven vergen.

Onze humanitaire diplomatie richt zich op de aanpak van schendingen van internationaal humanitair recht, het zeker stellen van humanitaire toegang, en het aanmoedigen van respect voor humanitaire principes. Als initiatiefnemer van VN-Veiligheidsresolutie 2417 over de verbanden tussen conflict en honger heeft Nederland waar dit speelde aandacht gevraagd voor schendingen op dit vlak en aangedrongen op het afleggen van verantwoording. Ook toegang tot onderwijs en bescherming van mensen met een beperking in crisissituaties waren integraal onderdeel van de Nederlandse diplomatieke inspanningen.

Versnellen klimaatactie

Op 10 februari jl. werd u reeds geïnformeerd over de resultaten van Koninkrijksinzet tijdens de 25^e Conferentie van Partijen (COP25) bij het Klimaatverdrag van de Verenigde Naties (*United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC*) (Kamerstukken 2019-2020, 31 793, nr. 193). Op 3 juli jl. ontving u voorts een brief met daarin een overzicht van de stand van zaken van de mondiale klimaatdiplomatie (Kamerstukken 2019-2020, 31 793, nr. 194). In aanvulling hierop zijn nog vermeld de deelname van de Nederlandse minister-president aan het door de VN, Canada en Jamaica georganiseerde *High-Level Event on Financing for Development in the Era of COVID-19 and Beyond* op 28 mei jl., waarbij de minister-president erop aandrong de maatregelen en herstelpakketten n.a.v. COVID-19 vorm te geven in lijn met de SDG's en het Akkoord van Parijs.

Kamerbrief van de ministers voor Buitenlandse Handel & Ontwikkelingssamenwerking en van Economische Zaken en Klimaat inzake Internationale Klimaatafspraken d.d. 3 juli 2020, kamerstuknummer: 31793 nr. 194

Vergaderjaar 2019–2020

31 793

Internationale klimaatafspraken

Nr. 194

BRIEF VAN DE MINISTERS VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING EN VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 juli 2020

Met deze brief informeren wij u, mede namens de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de Minister en Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat en de Minister van Financiën, over de voortgang van de mondiale klimaatdiplomatie zoals toegezegd in onze brief van 13 september 2019.¹ Over de kabinetsinzet met betrekking tot de klimaatdiplomatie binnen de Europese Unie (EU) bent u reeds geïnformeerd,² net zoals over de inspanningen die het kabinet pleegt op het gebied van biodiversiteit,³ bossen⁴ en koraalherstel in Caribisch Nederland.⁵

De afgelopen maanden stond de kabinetsinzet in het teken van, onder andere, het bevorderen van klimaatambitie en klimaatactie in multilateraal verband en binnen coalities, de vergroening van multilaterale banken, bilaterale klimaatdiplomatie richting derde landen, het versterken van de EU-klimaatdiplomatie en het ondersteunen van klimaatactie in en door ontwikkelingslanden.

Helaas heeft de COVID-19 pandemie ook haar weerslag op de klimaatdiplomatie. Deze brief begint daarom met een korte uiteenzetting hierover. Daarna gaan we in op de stand van zaken rondom klimaatambitie wereldwijd en de kabinetsinzet op bovengenoemde onderwerpen. Deze brief heeft betrekking op de diplomatieke inzet op het gebied van zowel klimaatmitigatie, het beperken van de opwarming van de aarde tot maximaal 1,5°C, als klimaatadaptatie, het minimaliseren van en weerbaar maken voor de effecten van klimaatverandering.

¹ Kamerstuk 31 793, nr. 189.

² Kamerstuk 35 377, nr. 2.

³ Kamerstuk 26 407, nr. 134.

⁴ Kamerstuk 26 407, nr. 126.

⁵ Kamerstukken 33 576 en 26 407, nr. 190.

Vanzelfsprekend ligt de aandacht van veel landen momenteel bij het adresseren van de acute gezondheidscrisis en het beperken van de economische gevolgen van de COVID-19 pandemie. De grote klimaat-toppen van 2020, zoals de *Conference of Parties* (COP) 26 van het Klimaatverdrag, de COP15 van het Biodiversiteitsverdrag en de *Climate Adaptation Summit*, moesten worden uitgesteld. Ontwikkelingslanden ondervinden extra gevolgen van de pandemie. Zij worden door COVID-19 ook geconfronteerd met voedselcrises, met het wegvallen van inkomsten uit het buitenland en met nog onhoudbaardere schuldenlasten. Door deze ontwikkelingen dreigt zowel in rijkere als in armere economieën de aandacht voor klimaatverandering af te nemen. Tegelijkertijd is de noodzaak om de klimaatverandering tegen te gaan nog altijd even groot en neemt de tijd die we hebben om de mondiale temperatuurstijging te beperken tot 1,5°C af. Om dit doel op de meest kosteneffectieve manier te bereiken, moeten wereldwijd landen over 10 jaar hun collectieve CO₂-uitstoot hebben gereduceerd met 55% ten opzichte van 2018.⁶ De korte termijn daling van de wereldwijde broeikasgasemissies als gevolg van COVID-19 is in dit perspectief verwaarloosbaar. Het blijft dus onverminderd urgent om tijdig passende maatregelen te nemen.

Indien we ervoor zorgen dat wereldwijde investeringen in economisch herstel na de COVID-19 pandemie niet alleen een verlies aan economische ontwikkeling en werkgelegenheid tegengaan, maar ook bijdragen aan klimaatslimme, duurzame economische groei en werkgelegenheid, behalen we met de herstelinvesteringen een toekomstbestendig resultaat. Het kabinet is van mening dat er geen sprake is van een keuze tussen investeren in economisch herstel en investeren in klimaat; houdbaar economisch herstel is groen herstel. Veel herstelinvesteringen zullen decennialange invloed hebben op de economische structuur van landen. Dit maakt het extra belangrijk dat de investeringen toekomstbestendig zijn. Uw Kamer is geïnformeerd over de gevolgen van COVID-19 voor het klimaat- en energiebeleid en de kansen voor groen economisch herstel.⁷

De COVID-19 crisis legt bloot hoe kwetsbaar onze economieën zijn voor grote schokken en dat gezondheidsrisico's kunnen optreden door het verlies van biodiversiteit en klimaatverandering.⁸ Als we klimaatverandering en milieudegradatie niet tegengaan, kunnen onze samenlevingen daar in de toekomst kwetsbaarder voor zijn.

Het kabinet blijft daarom – naast de nationale aanpak via het klimaatakkoord – wereldwijd anderen stimuleren hun aandeel te leveren aan de realisatie van de doelstellingen van de Overeenkomst van Parijs, ook in deze veranderende mondiale context. Het kabinet bepleit zowel multilateraal, als in EU verband en in bilaterale contacten groen economisch herstel (*«green recovery»*, *«build back better»*). De wereldwijde economische herstelmaatregelen zijn meer dan 10% van de totale wereld-economie⁹ en bieden kansen om economieën te verduurzamen en onze samenlevingen weerbaarder te maken, in lijn met de klimaatdoelen van Parijs en de *Sustainable Development Goals* (SDG's). Ook onderstreept de COVID-19 crisis het belang van een leidende rol van de EU op het gebied van mondiale klimaatambitie, door onverkort vast te houden aan de

⁶ UNEP Emissions Gap Report 2019.

⁷ Kamerstuk 32 813, nr. 534.

⁸ UNEP Frontiers 2016 Report: Emerging Issues of Environmental Concern.

⁹ IMF *policy tracker* met actueel overzicht van de maatregelen per land: <https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Policy-Responses-to-COVID-19>; en IMF aggregatie per 20 mei: <https://blogs.imf.org/2020/05/20/tracking-the-9-trillion-global-fiscal-support-to-fight-covid-19/>.

Green Deal, ambitieuze CO₂-reductiedoelen vast te stellen en de noodzaak van groen herstel en klimaatmaatregelen actief internationaal uit te dragen. Zodoende zet Nederland zich in voor een actieve en ambitieuze EU op het internationale klimaatplan.

Stand van zaken mondiale klimaatambitie

Het wereldwijde beeld van klimaatambitie en klimaatactie is gemengd. Het afgelopen jaar zijn verschillende positieve stappen gezet om klimaatambities aan te scherpen. De EU heeft haar mondiale leiderschapsrol versterkt met de *Green Deal* en het vaststellen van haar langetermijndoel en -strategie voor klimaatneutraliteit in 2050. Begin maart heeft de EU deze strategie gedeeld met het VN Klimaatsecretariaat (UNFCCC). De EU is hiermee de eerste grote uitstoter die een dergelijk ambitieus doel heeft vastgesteld. Helaas blijft het ambitieniveau van sommige G20-landen op dit moment achter en heeft bijvoorbeeld de Verenigde Staten officieel aangekondigd dat het zich zal terugtrekken uit de Overeenkomst van Parijs. Tegelijkertijd heeft een aantal G20-landen, zoals de nieuwe regering van Zuid-Korea, zich naar voorbeeld van de EU verbonden aan klimaatneutraliteit in 2050. Argentinië, Canada, Chili, Mexico en het Verenigd Koninkrijk namen soortgelijke stappen. In totaal hebben tot nu toe 120 landen toegezegd dat ze in 2050 klimaatneutraal worden. Daarnaast hebben 103 landen in december 2019 bij COP25 toegezegd dat ze in 2020 hun klimaatambities zullen aanscherpen. Enkele landen hebben de daad al bij het woord gevoegd. Chili en Noorwegen hebben al ambitieuzere klimaatplannen, een zogenaamde *Nationally Determined Contribution* (NDC), ingediend.

Niet alleen landen, maar ook steeds meer regio's, eilanden, steden, actoren uit de private sector, organisaties en maatschappelijke bewegingen onderschrijven de urgentie van klimaatactie en het doel van klimaatneutraliteit in 2050. De private sector is in toenemende mate overtuigd van de economische voordelen van klimaatactie. Zo hebben 16 grote vermogensbeheerders met een portefeuille van bijna 4 biljoen dollar zich geëngaat aan klimaatneutraliteit in 2050. De 899 grote multinationals verenigd in de *We Mean Business*-coalitie deden hetzelfde. Ook jongeren laten zich mondiaal horen met hun roep om meer klimaatactie en meer participatie bij besluitvorming. September 2019 zag de grootste jongerendemonstraties aller tijden. Sinds de uitbraak van COVID-19 verplaatsen de protesten zich naar de online omgeving, waar jongeren zich reeds informeel organiseren.

Bilaterale klimaatdiplomatie

Nederland blijft de noodzaak van meer klimaatambitie en -actie aan de orde stellen in de bilaterale contacten, bijvoorbeeld in bilaterale gesprekken van bewindspersonen en in de politieke dialoog. Het kabinet benadrukt de kansen die de economische herstelmaatregelen bieden voor duurzame, groene economische ontwikkeling. Ook blijft Nederland landen aanmoedigen en ondersteunen om ambitieuze NDC's en langetermijnstrategieën (LTS'en) in te dienen. Nederland richt zich hierbij specifiek op de verantwoordelijkheid van de landen met een grote uitstoot van broeikasgassen. Volgens het VN-kader van de klimaatonderhandelingen dienen landen, ondanks het uitstel van COP26 en de COVID-19 pandemie, nog steeds in 2020 hun hernieuwde, bijgestelde NDC's in te dienen. Hiervoor wordt, naast de bewindspersonen, onder anderen ook de Klimaatgezant strategisch ingezet.

Gelijktijdig biedt Nederland landen handvatten voor de ambitieverhoging in en de uitvoering van nationale klimaatplannen. Deze inzet wordt per

land geleid door een landenspecifieke aanpak. Er wordt gezocht naar samenwerking waarin gezamenlijke interesses en Nederlandse kennis en kunde samen komen. Bijvoorbeeld door landen via ontwikkelingssamenwerkingspartners of de private sector te ondersteunen bij investeringen in circulaire economie, kringlooplandbouw, hernieuwbare energie, duurzame mobiliteit en *nature based solutions*. Ook deelt het kabinet, op grond van getoonde interesse hiervoor, zijn ervaringen met de *multi-stakeholder* aanpak rondom het Klimaatakkoord met een substantiële groep landen, bijvoorbeeld door het organiseren van bezoeken voor buitenlandse delegaties over dit onderwerp.

Bezoeken van bewindspersonen en hoge ambtenaren worden strategisch ingezet binnen de landenspecifieke klimaatdiplomatie-aanpak. Zo stond het bezoek van de Minister-President aan Nieuw-Zeeland en Australië in oktober 2019 grotendeels in het teken van klimaat, circulaire economie (CE) en duurzame landbouw. De gezamenlijke verklaring met Nieuw-Zeeland reflecteert het belang dat beide overheden hechten aan de samenwerking tussen overheid, ondernemingen en onderzoeksinstituten bij het vinden van innovatieve klimaatoplossingen. In Australië, waar klimaat een omstreden politiek onderwerp is, lag de nadruk op de realisatie van klimaatactie middels CE. De premiers verwelkomden de samenwerking tussen de *Holland Circular Hotspot* en de Australische *National Circular Economy Hub*. Een ander voorbeeld is het bezoek van de Klimaatgezant aan Zuid-Afrika, gericht op het ophogen van de Zuid-Afrikaanse klimaatambities. In gesprek met nationale, regionale, en lokale overheden, parlementariërs, bedrijven en jeugdvertegenwoordigers werd gezocht naar mogelijkheden voor ondersteuning van de klimaatambities en voor samenwerking op het gebied van klimaatactie. Verder sprak de Ambassadeur Duurzame Ontwikkeling, als enige buitenlandse gast, op de 4e Israëlische klimaatconferentie over de Nederlandse *multi-stakeholder* aanpak rondom het klimaatakkoord, ter inspiratie voor de Israëlische klimaatplannen.

Buiten de centrale overheden zoekt Nederland samenwerking met lokale overheden en steden, kennisinstellingen, jongeren, bedrijven en het maatschappelijk middenveld. Zo worden jongeren bij klimaatonderhandelingen betrokken door jongerenvertegenwoordigers in de onderhandelingsdelegaties op te nemen. Nederland faciliteert het *We Are Tomorrow Global Partnership* van de Jonge Klimaatbeweging, een partnerschap gericht op het ondersteunen van jongerenbewegingen wereldwijd bij het opstellen van ambitieuze klimaatagenda's. Tevens werkt Nederland samen met de private sector en organiseerde het bijvoorbeeld, samen met het *World Resources Institute*, een «*Invest and Trade for Climate Dinner*» tijdens COP25 om te spreken over wat er nodig is om meer investeringen te mobiliseren, in het bijzonder voor klimaatadaptatie. Internationale bedrijven benadrukken dat klimaatactie financieel-economische voordelen heeft en bijdraagt aan de weerbaarheid van de economie. Op 19 juni jl. nam de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking namens het kabinet een verklaring in ontvangst van meer dan 300 Nederlandse bedrijven waarin ook zij opriepen om in te zetten op duurzaam herstel en onverkort vast te houden aan het Klimaatakkoord, de *Green Deal* en de Overeenkomst van Parijs.

EU extern beleid

Nederland bepleit dat de EU haar externe beleid inzet om de wereldwijde klimaatambitie en -actie te verhogen. Gezamenlijk optreden van de EU is immers effectiever en krachtiger, met name richting grote landen die veel

uitstoten, zoals China en India. De Raad Buitenlandse Zaken bevestigde dat klimaatdiplomatie een politieke prioriteit voor de EU blijft. Zo dringt de EU er bij derde landen op aan dat zij hun klimaatinspanningen intensiveren. De EU zal betrokken partijen hierbij meer ondersteuning bieden en zich blijven opstellen als een constructieve, maar ook assertieve partner, met behulp van alle instrumenten van het EU externe beleid.¹⁰ Met de Europese *Green Deal* en de doelstelling van een klimaatneutrale Unie in 2050, neemt de EU een voorbeeld- en leidinggevende rol op het wereldtoneel aan. Samen met de EU kopgroep zet Nederland zich daarom onder andere in voor een ambitieus broeikasgasreductiedoel van 55% in 2030 voor de Europese NDC (zie coalities).

De Nederlandse inzet voor de operationalisering van de verhoogde EU-inspanningen richt zich er onder andere op dat klimaatactie een regulier onderdeel vormt van de EU-dialoog met derde landen, onder andere bij EU-toppen. Verder maakt het kabinet zich sterk voor een gecoördineerde benadering door de EU en de verschillende EU-lidstaten richting andere landen, bijvoorbeeld door een afgestemde en strategische inzet van de Nederlandse Klimaatgezant en zijn EU-collega's en door een gezamenlijke klimaatinzet door de vertegenwoordigingen van de EU en EU-lidstaten in derde landen. Hierbij gaat de aandacht primair uit naar landen die veel CO₂ uitstoten.

Coalities

Het kabinet is actief binnen verschillende coalities die meer klimaatactie en -ambitie teweegbrengen op een grote verscheidenheid aan klimaatgerelateerde onderwerpen, zowel op het gebied van adaptatie als mitigatie. Via deze coalities oefent Nederland invloed uit op het beleid van anderen, kan kennis worden uitgewisseld en kan de expertise van deze organisaties worden ingezet. De inspanningen binnen deze coalities worden ook verbonden aan en geïntegreerd met de multilaterale en bilaterale kabinetsinzet. Tevens zet het kabinet zich in om nieuwe coalities te vormen daar waar nodig. Zo wordt er intensief samengewerkt met gelijkgestemden rondom groen economisch herstel.

Voor een effectieve en succesvolle EU-brede en Nederlandse klimaatdiplomatie, is de wereldwijde voorbeeld- en leidinggevende rol van de EU op klimaatgebied van groot belang. Om deze rol te blijven versterken en op initiatief van de Minister van Economische Zaken en Klimaat, trekt Nederland gezamenlijk op met de EU Klimaatkopgroep (verder bestaande uit Denemarken, Finland, Frankrijk, Letland, Luxemburg, Portugal, Spanje en Zweden) voor het ophogen van het 2030 broeikasgasreductiedoel naar 55%. In relatie tot de COVID-19 crisis stuurde de kopgroep een brief aan de Europese Commissie, ondertekend door nog tien andere EU-lidstaten, met daarin de oproep de *Green Deal* een centrale rol te laten spelen in het economisch herstel van de EU na de COVID-19 crisis.

De *Powering Past Coal Alliance* (PPCA) is een alliantie van (sub-)nationale overheden, bedrijven en andere organisaties die zich hebben gecommitteerd aan het uitbannen van steenkool uit hun energievoorziening. Gezamenlijk met de PPCA-partners probeert Nederland andere overheden aan te sporen om kolencentrales, zowel het gebruik ervan als de bouw van centrales als exportproduct, uit te faseren en bepleit Nederland internationale financiering hiermee in lijn te brengen. Daarnaast deelt Nederland zijn

¹⁰ 5033/20 Raadsconclusies.

kennis en ervaring. Verschillende belangrijke actoren hebben zich recentelijk aangesloten bij de alliantie, waaronder Duitsland, Griekenland, Senegal en Israël, maar ook steden als Melbourne en Sydney. Begin maart 2020 vond een strategische bijeenkomst van PPCA-leden plaats in Den Haag.

Nederland is onderdeel van de *Coalition of Finance Ministers for Climate Action*. De Coalitie richt zich specifiek op hoe het instrumentarium van Ministers van Financiën kan bijdragen aan het bereiken van de doelen van Parijs. Nederland is hierbinnen betrokken bij de werkstromen over koolstofbeprijzing, vergroening van de financiële sector en groene budgettering. Ruim 50 landen hebben zich inmiddels aangesloten. Het werk van de Coalitie raakt aan het gezamenlijke initiatief dat Nederland en Zwitserland in september 2019 in New York hebben gelanceerd. Dit initiatief heeft tot doel het in lijn brengen van financiële stromen met de Parijsdoelen te versnellen door voort te bouwen op concrete methodologieën voor het meten en reduceren van de klimaatimpact van financiële instellingen. Landen en financiële instellingen kunnen concrete toezeggingen doen onder dit initiatief. De afgelopen periode hebben ook Denemarken, Italië, Luxemburg, Noorwegen, Spanje, Zweden, de Europese Investeringsbank, de *International Finance Cooperation* en FMO zich aangesloten. Ook ondersteunt Nederland het *Platform Biodiversity Accounting Financials* waarin een groep financiële instellingen bezig is met het meten van hun impact op de biodiversiteit via vergelijkbare methodologieën.

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat is momenteel lid van de *Board of Directors* van het publiek-private *Platform for Accelerating the Circular Economy* (PACE) en Nederland huisvest het secretariaat hiervan. Middels PACE kan Nederland zijn ambities op het gebied van circulaire economie delen en opschalen in samenwerking met belangrijke en gelijkgezinde actoren, inclusief landen, internationale organisaties en bedrijven. De Nederlandse inzet is vooral gericht op kunststoffen en elektronica, op het bevorderen van internationale samenwerking, op harmonisering van het monitoren (meten) van de transitie naar een circulaire economie, en op het benadrukken en actief uitdragen van de aanzienlijke bijdrage die CE kan leveren aan de klimaatopgave.

De *Global Alliance for Climate Smart Agriculture* (GACSA) beoogt voedselzekerheid te bevorderen en klimaatdoelstellingen te bereiken door bedrijven, kennisinstellingen, overheden en financiers samen te brengen middels *match making* en het opbouwen van regionale netwerken. De huidige crisis laat zien dat de voedselproductie sterk afhankelijk is van internationale netwerken en toont het belang van goed functioneren hiervan. De komende tijd zal GACSA, via haar netwerken, nieuwe partnerschappen opzetten en bestaande partnerschappen verdiepen om oplossingen op het gebied van voedselzekerheid en de klimaatopgave te delen en te implementeren. Hierbij vormen de NDC's van landen de basis. Deze versterkte inzet op *climate smart agriculture* (CSA) beoogt de dreigende voedselcrisis te adresseren en te zorgen voor een weerbaarder mondiaal voedselsysteem. Nederland is momenteel covoorzitter van GACSA en levert de komende drie jaar een financiële bijdrage. Speerpunt van het covoorzitterschap is het aanleveren van kennis op het gebied van CSA, zowel publiek als privaat.

Ontwikkelingslanden

Klimaatactie en het behalen van de SDG's zijn nauw met elkaar verbonden en moeten op een geïntegreerde wijze worden aangepakt. De COVID-19 crisis maakt het (nog) moeilijker de SDG's te behalen en onderstreept de kwetsbaarheid van ontwikkelingslanden. Via zijn ontwikkelings samenwerkingsprojecten op het gebied van water, voedselzekerheid, duurzame energie, private-sectorontwikkeling en bossen, via de bijdragen aan mondiale klimaatfondsen en internationale partnerschappen en via inzet op groen herstel ondersteunt Nederland ontwikkelingslanden bij het behalen van de SDG's, bij het vergroten van hun weerbaarheid en bij het beperken van hun CO₂-uitstoot. Op deze manier draagt Nederland ook bij aan de collectieve verplichting die de rijke landen op zich hebben genomen om vanaf 2020 jaarlijks USD 100 miljard op te brengen voor klimaatactie in ontwikkelingslanden. Nederland heeft zijn bijdrage hieraan het afgelopen decennium gestaag verhoogd tot een totaal van EUR 1,43 miljard in 2019.¹¹ Nederland blijft zich, ondanks de druk die COVID-19 legt op de begrotingen van overheden en private instellingen, inspannen om de stijgende trend in wereldwijde klimaatfinanciering te bestendigen door in te zetten op groen herstel, door klimaat te agenderen op donoroverleggen en multilaterale bijeenkomsten en door te bepleiten dat overheden en private financiers klimaatuitgaven zo veel mogelijk vrijwaren van bezuinigingen. Investerings in het tegengaan van klimaatverandering zijn immers geen «extra», maar een essentiële voorwaarde voor houdbare en toekomstbestendige economische groei.

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking is sinds 2019 samen met Costa Rica covoorzitter van het *NDC Partnership* (NDCP), een initiatief om vooral ontwikkelingslanden te assisteren bij het ontwikkelen en uitvoeren van hun nationale klimaatplannen (NDC's). NDCP is in die periode gegroeid van 116 naar 176 leden en inmiddels maken 65 landen gebruik van de technische assistentie die NDCP onder andere biedt via het *Climate Action Enhancement Package* (CAEP). CAEP werd in september 2019 gelanceerd om landen te helpen de kwaliteit en ambitie van hun NDC's te verhogen en deze te implementeren. In reactie op de COVID-19 pandemie ondersteunt NDCP ontwikkelingslanden bij groen herstel, onder andere door te helpen met de ontwikkeling van beleids- en investeringsplannen en door stimuleringsspakketten te verbinden aan (herziene) NDC's. NDCP inventariseert specifieke behoeftes van ontwikkelingslanden, biedt ondersteuning bij het schrijven van beleids- en investeringsplannen en bij het vinden van financiering voor de uitvoering daarvan. De belangrijkste aandachtspunten voor de resterende periode van het Nederlandse covoorzitterschap zijn het actiever betrekken van grote opkomende economieën bij het NDCP en het ontwikkelen van een jongerenstrategie met en voor jongeren. Op 29 juni jl. zat Minister Kaag, samen met haar Costa Ricaanse counterpart, een virtueel NDCP Forum voor om de internationale ambitie en samenwerking op groen herstel verder te stimuleren en werd hierover een gezamenlijke verklaring uitgegeven die reeds is ondersteund door meer dan 80 leden, waaronder 51 landen.

Multilaterale banken

Multilaterale banken spelen een centrale rol in de architectuur voor de financiering van klimaatactie, met name in ontwikkelingslanden.

¹¹ Waarvan EUR 570 miljoen publieke klimaatfinanciering en EUR 864 miljoen gemobiliseerde private klimaatfinanciering. Zie HGIS-Jaarverslag 2019 (Kamerstuk 35 301, nr. 4).

Nederland zet er in het bestuur van multilaterale banken onder andere op in om de portefeuilles in lijn te brengen met de Parijsdoelen en de financiering van fossiele projecten uit te faseren. Zo heeft Nederland zich in 2019 ingespannen voor een ambitieuze herziening van het energiebeleid van de Europese Investeringsbank (EIB), de zogenoemde *Energy Lending Policy*. Met de herziene *Energy Lending Policy* sluit de EIB de financiering van nieuwe *unabated* fossiele projecten vanaf 2021 uit. Daarnaast heeft de EIB zich geëngageerd aan het in lijn brengen van alle projecten met de Overeenkomst van Parijs.

Ook in de respons op en het herstel na de COVID-crisis spelen multilaterale banken een grote rol. Nederland vraagt daarom aandacht voor bestaande klimaatdoelen bij de totstandkoming van de economische herstelmaatregelen van multilaterale banken. Juist in deze tijd is het van belang dat multilaterale banken hun bestaande toezeggingen op het gebied van klimaat blijven naleven en klimaat blijven agenderen. Bij de bespreking van de eerste herstellfinanciering door de Wereldbankgroep en de regionale ontwikkelingsbanken, vroeg de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking om een strategisch raamwerk voor koolstofarm, inclusief, weerbaar herstel, dat de wereld in staat stelt «to build back better».

Multilaterale bijeenkomsten

Het kabinet blijft in multilateraal verband onverminderd een pleitbezorger voor de bevordering van klimaatactie. Zo namen diverse bewindspersonen deel aan de VN-klimaatop in september 2019 en aan de COP25 in Madrid in november 2019. Ook werd op andere multilaterale bijeenkomsten klimaat aan de orde gesteld door bewindspersonen, zoals bij het *World Economic Forum* (WEF) in Davos en de *Munich Security Conference* in januari resp. februari van dit jaar. Voor 2020 stonden belangrijke multilaterale bijeenkomsten gepland, maar ten gevolge van de pandemie zijn deze bijeenkomsten verplaatst naar het najaar of 2021, waaronder de met een jaar uitgestelde COP26 in Glasgow. Ondanks het uitstel van COP26 is het voor Nederland van groot belang om op de meest ambitieuze manier uitvoering te blijven geven aan de Overeenkomst van Parijs en het momentum te behouden. Ook de COP15 onder het Biodiversiteitsverdrag (CBD), die in oktober aanstaande in Kunming, China, zou plaatsvinden, is voorlopig uitgesteld tot het tweede kwartaal van 2021. De huidige gezondheidscrisis laat ons zien hoe kwetsbaar de mensheid is, mede als gevolg van de sterk toegenomen aantasting van natuurlijke systemen. Juist daarom blijft Nederland zich inzetten voor een ambitieus nieuw strategisch CBD raamwerk met bindende doelen. De P4G-top, een internationaal initiatief dat beoogt publiek-private samenwerking rond de SDG's en de Parijs-doelen te stimuleren en op te schalen en waarvan Nederland, samen met Denemarken en Zuid-Korea, één van de aanjagers is, is ook uitgesteld. Zuid-Korea zal deze top nu in 2021 organiseren als bouwsteen voor een succesvolle uitkomst van COP26.

Als gevolg van COVID-19 is de door Nederland te organiseren *Climate Adaptation Summit* (CAS) verplaatst naar 25 januari 2021,¹² voorafgaand aan het WEF. De Minister van Infrastructuur en Waterstaat treedt op als gastvrouw van de virtuele *high level multi-stakeholder* top, die in het teken zal staan van het versnellen en opschalen van adaptatie actie, het behouden van momentum hiervoor en het verder vormgeven van het *transformational decade* (2020–2030) voor klimaatadaptatie. Een verscheidenheid aan adaptatiethema's komt aan bod, zoals water, infrastructuur, de problematiek van eilanden en steden, landbouw en voedselzekerheid,

¹² Kamerstuk 32 813, nr. 498.

financiën, kwetsbare regio's en jongeren. De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking zal een segment organiseren met als doel adaptatiemaatregelen en -actie in Afrikaanse landen te vergroten en versnellen, waarbij de focus ligt op het opschalen van bestaande (innovatieve) oplossingen. In het voorjaar van 2021 zal Nederland tevens een high-level bijeenkomst organiseren in het kader van het *World Circular Economy Forum* om onder andere de aanzienlijke bijdrage die de transitie naar een circulaire economie kan leveren aan de klimaatopgave te agenderen.

Internationale lucht- en zeevaart

Ook binnen de internationale lucht- en zeevaart blijft het kabinet zich inspannen voor reductie van broeikasgasemissies. Idealiter worden hier op mondiaal niveau afspraken over gemaakt. Tegelijkertijd steunt Nederland de voorstellen van de Europese Commissie in de *Green Deal* voor het onderzoeken van verschillende mogelijkheden, waaronder via het Europese Emissiehandelssysteem, om de uitstoot door beide sectoren op Europees niveau te reduceren.

In samenwerking met een groep ambitieuze landen blijft Nederland zich binnen de Internationale Maritieme Organisatie (IMO) inzetten voor een halvering van de totale CO₂-uitstoot van de internationale scheepvaart in 2050 ten opzichte van 2008 en, uiteindelijk, een volledig klimaatneutrale sector. In IMO-kader heeft het zo snel mogelijk reduceren van CO₂-emissies door zeevaart prioriteit. Het streven is daarom om korte termijn maatregelen in 2023 geïmplementeerd te hebben. De maatregelen zijn o.a. technische maatregelen aan het schip of de motor en operationele maatregelen, zoals het gebruik van alternatieve brandstoffen en het optimaliseren van snelheid van schepen.

In relatie tot de verduurzaming van de internationale luchtvaart, richt Nederland zich op duurzame innovaties en op de inzet van duurzame brandstoffen. Nederland is binnen de Internationale Burgerluchtvaartorganisatie (ICAO) actief betrokken bij het proces om tot een nieuwe, ambitieuzere, langetermijndoelstelling te komen. Ook blijft Nederland zich, samen met andere Europese landen, inzetten voor de implementatie en verdere verbetering van het mondiale *Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation* (CORSIA). Daarnaast spant het kabinet zich binnen de EU in voor het internaliseren van externe kosten van luchtvaart en het verdergaand toepassen van beprijzing van de luchtvaart op Europees niveau.

Tot slot

De COVID-19 crisis laat zien hoe kwetsbaar onze samenlevingen en economieën zijn. De gevolgen van klimaatverandering manifesteren zich nu al en zullen op termijn sterk toenemen, zowel in omvang en als in intensiteit. Het is zaak om nu te handelen. De mondiale klimaatopgave kent vele facetten waarop vooruitgang moet worden geboekt om de gevolgen te beperken en om onze samenlevingen weerbaarder te maken tegen de effecten. De diversiteit van de thematiek van de klimaatcrisis wordt erkend en ook geadresseerd binnen de Rijksbrede klimaatdiplomatie met inzet van de verschillende bewindspersonen, onder coördinatie van de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, in nauwe samenwerking met de Minister van Economische Zaken en Klimaat.

Het kabinet zal kansen blijven zoeken en benutten om de wereldwijde inspanningen voor het behalen van de doelen van de Overeenkomst van

Parijs te vergroten. Over de ontwikkelingen rondom de mondiale klimaatdiplomatie van het kabinet informeren wij u opnieuw in het voorjaar van 2021.

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
S.A.M. Kaag

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,
E.D. Wiebes